

Van leeskamer naar huiskamer

Een einde aan de papiervergiftiging

Het is 1987, Nederland telt nog 714 gemeenten, het lokale monisme is nog onomstreden en de VNG bestaat 75 jaar. 'Papiervergiftiging bedreigt een nieuw raadslid. De gemeentebode brengt steeds nieuwe stapels stukken' schrijft Kees Sipkes, voormalig redacteur van *De Nederlandse Gemeente* (voorganger van *VNG Magazine*), in het jubileumboek *Lokale democratie*. Een prachtig tijdsbeeld met foto's van Dolf Toussaint. Negentien jaar later is met de digitale gegevensverstrekking een vaccin ontwikkeld tegen de papiervergiftiging.

Ze noemen het BIS of RIS: Bestuursinformatiesysteem of Raadsinformatiesysteem. Soms hetzelfde, soms in elkaar overlappende, veelal met als scheidslijn de grens tussen openbaar en besloten: een groot openbaar stuk, een klein besloten stukje van B. en W.

Tik de term in op google en je komt vele softwarebedrijven tegen die op deze markt actief zijn. Koppel het aan willekeurige gemeenten en je vindt voorbeelden te over om je te oriënteren op digitale (vergader)archieven, waaruit college, raadsleden, ambtenaren en inwoners kunnen putten.

Een telefonische rondgang langs de griffies van diverse gemeenten leert dat er niet één zaligmakend systeem is. In de uitwerking gaat het om maatwerk en koppeling op al in de gemeente functionerende documentatiesystemen.

De essentie is wel steeds dezelfde: als alle 'historische' gegevens eenmaal zijn ingevoerd, heeft de (griffie)medewerker een matrix die hij steeds opnieuw kan gebruiken voor nieuwe gegevens. Via de raadsagenda's en data kun je dan een bepaald agendastuk met alle toebehoren tot een bepaalde tijd terugvinden, met alle achterliggende stukken erbij, voor zover die openbaar zijn: notulen, B. en W.-besluitenlijsten, nota's enzovoorts. Veel PDF- of Wordbestanden om al dan niet in print te lezen, maar ook soms geluidsbanden van raadsvergaderingen en commissies, rechtstreeks op de pc te beluisteren.

Dat alles leidt tot minder papiergebruik, efficiëntie, toegankelijkheid en transparantie. Steeds vanuit het principe van 'één druk op de knop en doorklikken' - op data, namen, geluidsfragmenten, al naar gelang het gekozen systeem. Letterlijk notuleren hoort daarbij steeds meer tot de verleden tijd.

De griffiers staan hierbij in de frontlinie. De komst van een nieuw gekozen 'frisse' raad blijkt veelal een dankbaar moment om een raadsinformatiesysteem in te voeren of bestaande systemen te herzien of te vervormen.

Overuren

De griffie en de automatiseringsafdeling van de gemeente Schijndel hebben de afgelopen tijd overuren gedraaid om het raadsinformatie-

Illustratie:
Hans Sprangers

systeem van de grond te tillen en in te passen in de op 1 januari vernieuwde website. Schijndel werkt met het documentatie-systeem Corsa, dat groeide vanuit de postregistratie. Daaraan zijn succesievelijk de archivering aan toegevoegd en de B. en W.-besluiten. Nu komen de raads- en commissieagenda's erbij. Met terugwerkende kracht zijn alle stukken vanaf 2004 ingevoerd; straks gaat dat rechtstreeks.

Schijndel was in 2002 pilotgemeente voor de invoering van Corsa Audiodocs, waarmee audio-opnamen worden gemaakt van raads- en commissievergaderingen. Al vier jaar is inmiddels geen notulist meer nodig. Letterlijke notulen op papier zijn er niet meer, alleen nog besluitenlijsten, met moties en amendementen.

De agenda zit al in de computer, de griffiemedewerker 'bewaakt' in de commissie- en raadsvergadering de opnamen en noteert de agendapunten. Daags daarop wordt dat 'ge-edit' en is het geheel voor iedereen toegankelijk.

Kort samengevat: wie straks de notulen van een bepaalde raads- of commissievergadering wil horen, klikt op 'bestuursinformatie', ziet dan een vergaderschema en kan per agendapunt naar de bijbehorende stukken, voorstellen, beleidsstukken e.d.

en het audio-verslag. Hij hoort de raadsleden, in eerste en tweede termijn en de reacties, eventueel toezeggingen, van B. en W. op moties, amendementen en vragen.

Schijndel heeft er bewust voor gekozen niet ook nog de mogelijkheid in te bouwen niet alleen per agendapunt maar ook per spreker te kunnen klikken. Een beetje erg veel ballast, aldus raadsgriffier Françoise van Kessel.

De voordelen zijn evident. Van Kessel: 'Dan zijn we af van de situatie dat nieuwe raadsleden weet om een kopietje van dit of dat komen vragen; want ze kunnen alles zelf opzoeken'. En ja, geeft ze toe, dan zijn er misschien wel mensen die hun verworpen papieren stukken missen. 'Ik denk dat dan vooral degenen zijn uit het monistische systeem. Maar we gaan het niet meer uitprinten voor iedereen. We zeggen ook tegen niet-raadsleden: waarom zou je nog een abonnement nemen op de raadsstukken - dat bestaat dan uit agenda en besluitenlijst - als je alles zelf kunt downloaden?'

Gebruikersvriendelijk

Ook de gemeente Duiven heeft het documentenregistratiesysteem Corsa. Daaraan is via het softwarebedrijf Brein een bestuursinformatiesysteem (BIS) gekoppeld.

Via het menukeuzesysteem kom je bij het BIS, en daar vind je, aldus griffier Mat Gijsbers, een aantal onderwerpen, waarvan een klein deel besloten is en meer dan negentig procent openbaar. Ook hier geldt: klikken op het desbetreffende bestuursorgaan en dan een product kiezen: vergaderingen, agenda's, toelichtingen, achterliggende stukken.

Gijsbers: 'De raadsleden krijgen veel minder papier toegestuurd. We handelen zo pragmatisch mogelijk. Ze krijgen de raadsagenda en wat al in de commissie is geweest, gaan we niet nog een keer zenden. De raadsleden kunnen in de digitale agenda aanklikken welke stukken ze willen zien.'

Volledige notulen maken ze nog wel in Duiven, maar alleen op aanvraag. Van de 21 raadsleden in de vorige raadsperiode wilden slechts zes dat. De rest downloadt alles van internet, aldus

Gijsbers. Hij is wel doende zich te oriënteren op meer geavanceerde systemen, met audio bijvoorbeeld.

In Duiven blijkt uit enquêtes onder raadsleden dat het systeem gewaardeerd wordt omdat het veel minder papier kost, toegankelijker is, stukken sneller beschikbaar zijn, termijnen bewaakt kunnen worden en er een redelijk vriendelijk keuzemenu is. De griffier: 'Ik zoek wel verder naar een systeem dat nog makkelijker toegankelijk is, vooral ook voor bewaking van toezeggingen.' Dat komt binnenkort aan de orde, vertelt hij, bij de evaluatie van het dualisme samen met de nieuwe raad.

Klantvriendelijk

Griffiemedewerker Ben Tetteroo van de gemeente Voorburg-Leidschendam, is druk doende met de implementatie van het systeem Babs (Getronics), dat tot nog toe onder andere namen vooral bij ministeries bekend was. Babs staat voor 'Bestuurlijke Activiteiten Bewakingssysteem'.

'We hadden al een systeem voor het registreren en bewaken van toezeggingen en actiepunten, schriftelijke vragen en dergelijke in Word en Excel. Maar dat was vrij statisch, tijdrovend en niet zo klantvriendelijk,' aldus Tetteroo. Hij pakt de kans om een agendamodule en voortgangsbewaking in te voeren.

Belangrijk is, zegt hij, een 'webbased systeem' te kiezen, waarmee je aanhaakt op een bestaand systeem op internet. 'Je huurt het, dus je hebt geen investeringen.' Belangrijk is voor hem ook dat hij kan koppelen aan het bestaande documentenregistratiesysteem in de gemeente (DocMan van Circle) en dat daardoor geen dubbele opslag nodig is.

Het bestuursinformatiesysteem maakt, aldus Tetteroo, het werk stukken makkelijker en bespaart tijd. 'Je maakt één keer bijvoorbeeld een agenda, die voer je in en vervolgens hoef je die alleen maar per keer aan te passen met nieuwe gegevens. We hebben bij de introductie voor de nieuwe raadsleden deze mogelijkheden getoond en kregen enthousiaste reacties. Ze wilden meteen in de raadzaal draadloos internetten.'

Voorburg-Leidschendam heeft 'afscheid genomen van de notulist' die een nagenoeg woordelijk raadsverslag maakte. Een medewerker van de griffie maakt nu een samenvatting, alleen

moties, amendementen etc., komen nog letterlijk op papier. Griffier Fedor Coenen van Sittard-Geleen heeft ook het systeem Babs gekozen en staat daarmee zelfs pontificaal op de site van Raadslid.Nu met de tekst: 'Een cadeautje voor raadsleden en inwoners'.

Van belang voor hem is dat het systeem zo groot of klein kan worden ingevoerd als je zelf als gemeente wilt. Voor hem geldt vooral de 'beperkte versie': zijn heringedeelde gemeente is nog niet zover dat hij alles extern beschikbaar kan maken.

Letterlijk notuleren steeds vaker overbodig

Hij wilde niet wachten tot betere tijden: liever nu wat minder dan straks achteraan lopen: 'Hiermee kan ik voor de troepen uit marcheren, zonder een complex systeem binnen te halen.'

Sittard-Geleen kiest (nog) niet voor een audiosysteem voor de notulen, maar maakt beknopte samenvattingen. Coenen: 'Wie wil, kan nu alles op cd krijgen. Maar ik heb nog niet het gevoel dat daar een sterke behoefte aan is. We kunnen wel heel snel zelf de geluidsfragmenten nazoeken, doordat we zelf de tijden noteren. En dat weegt momenteel nog niet op tegen de aanschaf van een audiosysteem'.

Demo

Notulmaster, onderdeel van TQMmaster BV, zat tot nog toe vooral in het bedrijfsleven en nonproftinstellingen en afficheert zich nu samen met het Notuleercentrum als een beginnende speler op het publieke veld. Zoals in de gemeente Houten, waar griffier Els Scholten met belangstelling de demonstratie bekijkt. Ze hoopt dat de komst van een nieuwe generatie raadsleden voor een doorbraak op dit gebied kan zorgen. De demonstratie roept vele praktische vragen op: gaat het nou eigenlijk om de bak vol informatie of over gericht kunnen zoeken? En: hoe zit het met de notulist, wie gaat alle gegevens eigenlijk invoeren, hoeveel menselijke interventie is nog nodig? Mooie toekomstmuziek, maar voor je zo'n systeem hebt, moet je eerst door een stevige beginfase heen. Dat blijkt maar weer in de gemeente Vlist die de afgelopen drie maanden proefdraaide met dit systeem.

Een prettige bijkomstigheid voor deze kleine gemeente was dat er nog geen documentenregistratiesysteem was, zodat ze tamelijk blanco kon beginnen en er geen koppeling hoefde te worden gemaakt. Griffier Karin Lambregtse: 'Ik moet eerlijk zeggen dat ik nog geen winst heb. Het kost nog altijd veel tijd, omdat we nu dubbel werken, zowel met papier als digitaal. Maar ik hoop dat op termijn het papier verdwijnt - als de raad het wil.' Ze ziet onmiskenbare voordelen en denkt dat de raad die gedachte deelt.